27ՆԱԻ ՍԷՆԷ Ն· 4856 1911 ՄԱՐՏ 2/15 ՉԱՐՇԷՆԳԻՀ 2 ՄԱՐԹ· 1326)(14 ՐԷՊԻ ԻԻ, ԷՎՎԷԼ 1329

ՄԷՋՄՈՒԱԻ ԱԽԲԱՐ

ԳԻՆԸ 30 ՊԱՐԱ

DIRECTION DU JOURNAL
MEDJMOUA-I-AHBAR
65, Grand'rue de Péra, Taxim, 65

ԱՊՈՆԷ ՏԻՐՈՒԹԻՒՆԸ Սեռելիկի 6 այլոր
Իսթանպոլ իչին Վրուս 60 35
Թաշրա իչին » 85 45
Մէմալիքի էճնէպիյէ իչին Ֆրանգ 20 10

ՉԱՐՇԷՆԳԻՀ վէ ՀՈՒՄԱ ԻՐԹԻՍԻ
ԿԻՒՆԼԷՐԻ ՆԷՏՐ ՕԼՈՒՆՈՒՐ
Իլանաթ իչին այրընա բազարլըգ ։

مجموعهٔ اخبار
ك اوغلى تقسيم جاده‌سى نومرو ٦٥

ՄԷԳԱԼԷԻ ՄՍԽՈՒՍԷ

Ճէմաաթըմըզըն չու էսնատէ երնէ պին պուհրան կէչիրմէքտէ օլտուղը՝ քիմսէյէ մէճճուլ տէյիլ տիր։ Պու պուհրան, ազ ղայլէլի, ազ էնտիշէլի ֆարզ օլունամազ. զիրա պունա վէսիլէ օլան Նիզամնամէյի միլլի լահիսսը թէտգիգաթընըն պաշա չըզմասընտան եախօտ չըզմամասընտան՝ ճէմաաթըն սայքի հաեաթ վէ մէմաթը պաղլը պուլունմագտա տըր։ Միլլէթլէր՝ պաղէն հարաքեաթ վէ անվալը ֆէվգէլատէյէ թապի տիրլէր։ Նէ՛ գատար սաքին օլսալար, պիր քէրրէ չու եա պու մէսէլէ հագգընտա ֆիքիրլէրինտէ պիր չէյ եաբմայը գաթի սուրէթտէ գարարլաշտըրըրլար իսէ, օնլարը, օ գարարատան կէրի տուրտուրմագ մուհալ, եախօտ նէթիճէսի վէխիմ օլուր։ Ճէմաաթըմըզ տա, ալէսսէվիյէ հալը սիւքիւնէթտէ կէօրիւնտիւկիւ, չօգ տէֆա տօղրուտան տօղրու ալեագատար օլտուղը միլլէթճէ իշլէրտէ վազիֆէսիզ պուլունտըղը հալտէ, մէմլէքէթիմիզտէ Մէշրութիյէթին թէէսսիսինատէն պէրի, Բաթրիգխանէ վէ Ճէմաաթըմըզ տախիլի ումուրընը հիւսնի ճէրէեանը իտարէսի իշին,—թապիի ումուրը տինիյէ վէ բուհանէյէ լազըմ օլան հիւրմէթտէ գուսուր իթմէեէրէք,— պիր Նիզամնամէ թանզիմի արզուսընա տիւշմիւշ, եախօտ տահա տօղրուսու սէնէլէրտէն պէրի հիսա իթտիկի պու իհթիեաճը ազիմ թէավիյէ իմմէք իչին, ֆուրսաթտան իսթիֆատէ իմմէյի տիւշիւնմիւշ տիւր։ Անճագ իգբար իթմէլի քի, պու արզու վէ թէչէպպիւս հատտը զաթինտէ զիեատէսիյլէ չայեանը թագտիր տիր։ Իչթէ պու արզունը, պու իհթիեաճը հիսսի, պու կիւն, օ տէրէճէ գուվվէթլի տիր քի, ճէմաաթը պունտան կէրի տուրտուրմագ, գաթիլէն գապիլ տէյիլ տիր, վէ գապիլ օլմասընա գալգըշմագ՝ ագլէն, մանթըգէն մուվաֆֆըգը մասլահաթ օլմատըգտան պայգա, բէք չօգ վէխիմ նէթիճէլէրի, մահզուրլարը տա ինթահ իթմէսի՝ չիւպհէսիզ տիր։

Համտ օլսուն քի, պուրալարը ումումիէթլէ անլաշըլմասը սահէսինտէ, պիր արա օ արզուեա, օ թէչէպպիւսէ գարշը մէմուլ օլաւնան մուխալիֆէթ վէ չիտտէթ, ճէմաաթըն երեսի. ժողովընը սօն իքի իհթիմարնտա կէօրիւլմէմիշ տիր։ Շէօյլէ քի կէչէն ճուսա կիւնքի իհթիմա տախի, պաղըլարըն վէսվէսէ վէ էնտիշէլէրինէ բաղմէն, օնտան էվվէլքիսի կիպի քէմալը սիւքիւնէթ վէ իհթիալը տէմ իլէ կէչմիշ տիր։

Պու հալի, էվվէլ էմրտէ Կ-Բաթրիգ էֆ. հազրէթլէրինին՝ վազիյէթին էհէմմիյէթինի վէ Նիզամնամէ լահիսընըն պաղը մատտէլէրի միւհթաճը թատիլ վէ թաղեիր օլսա պիլէ, ումումընա, պաղըլարըն վէրմէք իսթէտիքլէրի մաւզիրը բուհրն մէվճուտ օլմասըղընը, վէ թէմաեիւլաթ վէ էֆքեարը ճէմաաթըն խալիսէթ վէ սամիմիյէթինի, վէ Քիլիսէ իլէ Քիլիսէնին Ըէյիսը էքպէրը բուհանիսինէ օլան սըտգ վէ ուպուտիյէթինի թագտիր իհթիքլէրինէ, սանիէն՝ Երեսի. ժողով ազալարընը, վազիֆէլէրինտէ իհթիալը տէմ, սէպաթ վէ ճիտտիյէթ կէօսթէրմէլէրինէ աթֆ իտէպիլէրիզ։

Շու սըրատա, սօն նիւսխէմիզտէ եազըղընմըզ վէճհէլէ, Կրօնական ժողով ազայը միւհթէրէմէսինին իճրա իթթիքլէրի հուհիմ բոլը տա սիւքիւթլէ կէչէմէյիզ։ Կրօնական ժողով, պու մէսէլէ իչին ազտ օլընարագ, պունտա, Բօմատան Գարտինալ Կօթթի թարաֆընտան կէօնտէրիլմիշ օլան թահրիրաթ մէվզուի պահս օլմուշ, վէ պու սըրատա նէ եաբըլմագ լազըմ կէլտիկի միւզաքէրէյէ գօնմուշ տըր։ Կէրչի պու պաղտէքի մալիւմաթըմըզ, մէսմուաթ գապիլինտէն օլուգ, թէֆէրրուաթընըն տէրէճէյի սըհհէթինի թէէմին իտէմէյիզ, ֆագաթ էսասընըն տօղրու օլտուղընը թէէմին իտէպիլիրիզ։ Էվվէլա չուրայը պէեան իտէլիմ քի, պիւթիւն հէյեաթը մէճլիս՝ Երեսի. ժողով իլէ գաթը մուամէլաթա մուխալիֆ օլուգ, պիլաքիս թահրիրաթը մէդհուսէ՝ Նիզամնամէնին 185 մատտէսինի պիրտէն մահքիւմ իթմէտիկի վէ միւզաքէրաթը պիւսպիւթիւն տուրմասընը ամիր օլմատըղը էֆքեարընտա պուլունմըշ տըր։ Էշճիւմէլ, ազատան Գերյ. Գէորգ Գերպէ. Թէրզիպաշեանընը, չու զէմինտէ պաղը միւթալէաթը խալիսանէտէ պուլունտըղը մէմնունէն իշիտիմիշ տիր. «Հոգեւոր Տէր հազրէթլէրի, էվվէլ էմրտէ Բօմատան կէլէնթահրիրաթ, տօղրուտան տօղրու Կաթողիկոսարանտան, թարաֆը ալինիշտէն վէրիլմիշ օլան մալիւմաթա ճէվապ տէյիլ տիր։ Շիմտիյէ գատար Կաթողիկոսարանտան, Կ-Բաթրիկին իմզասը թահրընտա կէօնտէրիլէն մալիւմաթա Բօմատան ճէվապ վէրիլիր իսի։ Պէօյլէ կէրագ, պուրատան թէրճէմէ օլունուպ, Քիւրսիի չէրիֆէ կէօնտէրիլիր, վէ օրաճա թէրճէմէ հազրընտա չիւպհէ իտիլիրսէ, տիկէր պիր գօմիսիօնը միւթէխասսիս մարիֆէթիյլէ տէ թէրճէմէ վէ թէտգիգ իթտիրիլիր, էշհասը միւնտէրիճաթընա, էսասընա թէմամիյլէ վագըֆ օլունտըգտան սօնրա, ճէվապ կէլիր իսի։ Շիմտի պուրատան Նիզամնամէ լահիսընընը թէրճէմէսի՝ իէսմէն կէօնտէրիլմէմիշ տիր, վէ օրաճա նէ եօլտա թէրճէմէ վէ իյղահ իտիլէրէք, իչին անլաթըլմըզ օլտուղը տա մալիւմ տէյիլ տիր։ Լաքին հէր նէ օլսա, գարտ. Կօթթինին թահրիրաթը՝ Նիզամնամէ լահիսընը պիւթիւն պիւթիւն մահքիւմ իթմէեօր. պաղը իթիրազաթտա պուլունուեօր։ Զաթէն եաբըլան Նիզամնամէ տէ, օլմուշ պիթմիշ պիր չէյ տէյիլ տիր։ Թէտգիգ իտիլէճէք, թասհիհ օլունաճագ, Սինոդա կէօնտէրիլէճէք վէ պատէհու մըլլէթճէ միւթէպէր վէ ճարի օլաճագ տըր։ Պինաէն ալէյհ, պէնտէնիզճէ պունտա թէլլաչա հիչ պիր սէպէպ կէօրմէմ. հաթթա թահրիրաթընը սուրէթը միւթէրճէմէսինին Երեսի. քահանալարա կէօնտէրիլմէսինի տէ վագըթսըզ պուլուրում։ Պէրայը մալիւմաթ էկէր աշխարհական երեսփոխանլարա տա կէօնտէրիլմիշ օլսա իտի, ելնէ պաշգա իտի։ Հէր նէ իսէ, պու կիւն Երեսի. ժողովտա պու թահրիրաթընը օգունմասը վէ միւզաքէրէյէ գօնմասը, Երեսի. ժողովտա պէօյիւք վավէյլալար, զիյլ ու գալլէր հասըլ իտէպիլիր, մէճլիսին տաղըլմասընա սէպէպ օլապիլիր, վէ պիլմէմ տահա նէ ֆէնալըգլար հասըլ իտէպիլիր։ Իմտի էֆքեարը աճիղանէմճէ, Երեսի. ժողովտա, պունտան հիչ պահս օլունմաեարագ, միւգթէզայը հալին իճրասը՝ հէր հալտէ Բօմա Քիւրսիի չէրիֆինճէ տախի թասվիպ պույրուլաճաղընը գավիէն մէմուլ իտէրիմ։»

Թէրզիպաշեան Գերապայծառտան պաշգա, Գերյ. Ներսէս Ծ. Վ. Աճէմեան վէ Գեր. Ռափայէլ Վ. Էքմէքճեան տախի այնի ֆիքրի իլթիզամ իտէրէք, «Հոգեւոր Տէր հազրէթլէրի, պիզ, սէնէլէրէ ճէվապտարընը հէր սընրքը իչինտէ պուլուռնուեօրուզ. օնուն հալէթը բուհիյէսինի բէք ալեա պիլիրիզ։ Ճէմաաթտա, Գաթոլիք Քիլիսէսի վէ օնուն ագայիտիտարէյիինտէ քիմսէ եօգ տըր։ Եաբըլան Նիզամնամէյէ, էկէրչի բուհպան հագգընտա վէ Աթոռ էմլաքընընը իտարէսի հագգընտա պաղը մատտէլէր վար իսէ, պունարա սէպէպ՝ երնէ պիզիզ։ Շիմտիյէ գատար իչիմիզտէ զուհուրա կէլէն պաղը սուի ահվալ վէ սուի իտարէ, աշխարհական սընրքընը գայրակղութիւնընա սէպէպ օլտուղընտան, Նիզամնամէյէ կէօրիւլէն պաղը մատտէլէր՝ պունտան նէյէթ իյլէմիշ տիր։» Տիկէր պաղը վարդապետլէր տախի պու կիպի էֆքեարը խալիսանէ պէեանըյլա, եազըղընմըզ վէճհէլէ, կէչէն ճուսա կիւնքի իճրիմատա, Գարտ. Կօթթի թարաֆընտան կէօնտէրիլմիշ օլան թահրիրաթը մէվզուի միւզաքէրէյէ գօնմամասընա պէօյիւք եարտըմ իթմիշլէր տիր։

Աղ վագըթ զարֆընտա, բէհապինի միւհթէրէմմիզին, պէյն կէ ճէմաաթ իքի տէֆա վուգուի բէք զիեատէ եազըլմըզ օլան իսթիլաֆընը վէ նէթիճէլէրի քէտիրիլմէմէէն ֆէնալըգընը էօնիւնիւ ալմաեա պէօյիւք եարտըմլարը օլմուշ, վէ հագգէթէն Քիլիսէյէ վէ Միլլէթէ խըտմաթը մուհիմմէլէրի սէպգաթ իթմիշ տիր։ Պու տէֆքէրի կիպի, Արհ. Գոյունեան Եպսքն Տեղապահլըղը զէմանընտա տախի, Գազրիկեան, Աբրիկեան, Պագշեան, Ռոքոսեան Գերյարգելիլէրին վէ տիկէրլէրին՝ ճէմաաթընը տավասընտա, Քիլիսէյէ վէ Քիլիսէնին Ըէյիսը էքպէրը բուհանիսինէ գարշը հիչ պիր չէյ օլմասընընը պէեան իթմէլէրի՝ հէնուզ խաթըրտան չըգմամըշ տըր։ Պինաէն ալէյհ պու վէ պու կիպի վագըալարտա բէհապինիմիզին միւսալէմէթէրվէրանէ վէ իթիլաֆքեարանէ հարէքէթ վէ մուամէլէլէրի՝ չայեանը թէչէքքիւր տիր։

Կէրչի քիւչիւք պիր ճէմաաթ իսէք տէ, չու էսնատէ գօմշու միլլէթլէր՝ նազարլարընը հէր պիզէ աթֆ իթմիշ տիրլէր։ Բօմա Քիւրսիի չէրիֆի տախի, հէր վագըթտան ֆարգը պիր սուրէթտէ հալ ու հարէքէթիմիզի ուզագտան թէտգիգ իթմէքտէ տիր։ Հասընը գարշըմըզտա, էթրաֆըմըզտա հէմ եար վար, հէմ աղեար։ Իչթէ պու վազիյէթտէն անլըմըզ աչըգ չըգմագ, մահճուպ օլմամագ իչին, ճիւմլէմիզ, Կ-Բաթրիկիմիզ էֆ. հազրէթլէրինին բիեաէթի վէ ըէհպէրլիկիյլէ պու պէօյիւք թէչէպպիւսիւ մուվաֆֆագըյէթլէ պաշա չըգարմագ իւզրէ, սօն իքի իճթիմատա կէօրիւլէն սիւքիւնէթ, իհթիալ, սէպաթ վէ ինթիզամտան պիր տագըգա չաշմամալըեըզ։ «Տուք զկայսերն Կայսեր, զԱստուծոյն Աստուծոյ» մէպտէ վէ էսասընը հագգըյլա մուհաֆազա վէ պունա բիաեէթ իթմէլիյիզ։ Շու թարզը հարէքէթին պուլաճա նէ գատար հիւսնի թէէսսիրի օլուրսա, Բօմաճա տահա պէօյիւք թէէսսիրի օլաճաղընա, վէ եագընը կիւնլէրտէ, Կ-Բաթրիգ էֆ. հազրէթլէրի Բօմաեա ազիմէթլէրինտէ, պէօյլէ քեամիլ, ճիտտի վէ այնի վագըթտա հէմ Քիլիսէսինէ սատըգ, հէմ Միլլէթինին հուգուգընը մուհաֆազատա սապիթ պիր ճէմաաթընը Բէյսի բուհանիսի պուլունմասընտան տօլայը իֆթիխար իտէրէք, պու ճէմաաթը, հաշմէթլու Բաբա հազրէթլէրինէ վէ պիւթիւն Քիւրսիի չէրիֆ հէյեէթինէ միւֆթէխիրէն թագտիմ իտէճէքլէրինէ չիւպհէ իտիլէմէզ։

Ի՞ՆՉ ՎՆԱՍ ՈՒՆԻ

Ոմանք գայթակղեցան, շատեր մեղադրեցին, տգէտներ և չարամիտներ բամբասեցին ու զրպարտեցին Իզմիրլեան Կաթողիկոսին սգահանդէսին պատճառաւ տեղի ունեցած Կաթողիկեայցս ընթացքը։

Թերպետ և այս խնդիրը հինցաւ և մոռցուեցաւ, բայց, կարեւոր դիտողութիւն մը կ'արժէ գո՛նէ բարեմիտներուն սիրտը և խիղճը հանդարտեցնելու համար։

Շատեր կը հարցնեն թէ՝ ի՞նչ վնաս օրինի էջմիածնականաց, Բողոքականաց եկեղեցին ու ժողովարանը երթալը։ Ա՛յն։։

Այս հարցման պատասխանելէն առաջ պէտք է զանազանել թէ՝ երթա՛լ կայ, երթա՛լ ալ կայ. այսինքն եթէ լոկ տեսնելու, դիտելու, ստորագրելու համար է, ինչպէս կ'ընեն պաշտօնական անձեր՝ լոկ քաղաքական և քաղաքավարական պարագաներու համար առանց կրօնականին մասնակցելու, և ինչպէս կ'ըսեն լրագրաց յօդուածագիրներ և լրատուներ, այն ատեն խնդիրը պարզ է, բայց երբ այս չըջանակէն դուրս կ'ելլէ՝ խնդիրը կը տարբերի՝ մանաւանդ երբ Ս. Խորհուրդ մը կը կատարուի և անոր իրապէս կը մասնակցուի։

Սոյն զանազանութիւնը ընելէն յետոյ շատ դիւրին է պատասխանելը, ուստի։

Կաթողիկէ Եկեղեցին իր հաստատ և անփոփոխ սկզբունքով կ'արգիլէ ո՛ և է Կաթողիկէ անհատի, ըլլա՛յ աշխարհական, ըլլա՛յ կղերական, մասնակցիլ ո՛չ Կաղիկէներու հետ «յԱստուածայինս», այսինքն կրօնական բաներու մէջ. և պատճառը բացայայտ է. քանզի, ինչպէս որ «նոյն ինքն Իմաստութիւնն Յաւիտենական, Յիսուս Քրիստոս, ճշմարտութիւն, ճանապարհ և կեանք, յայտնեց, սորվեցուց և հաստատեց ճշմարիտ, մի միայն Կրօնքն ու Եկեղեցին, և անոնց յատուկ նշանները», բնական է որ՝ ո՛վ որ այն միմիայն, ճշմարիտ Կրօնքէն ու Եկեղեցիէն դուրս է, անոր չի պատկանիր, և Ս. Պօղոս Առաքեալը կ'աղաղակէ զգուշացընելով թէ՝ «Մի է Տէրը և մի է հաւատքը և Մկրտութիւնը», ուրիշ տեղ մ'ալ Ս. Գիրքը կը զգուշացնէ զմեզ թէ՝ «յառնէ հերձուածողէ մի անգամ և երկիցս, հրաժարեսցիր»։ Արդ՝ ո՛վ որ այս բացորոշ հրամանաց անսաստ կը գտնուի, կը մեղանչէ։

Հիմա կը մնայ մեզ հաստատել թէ՝ էջմիածնականք մանաւանդ այս արգիլուածներուն կարգէն են թէ ոչ։ Կ'ըսեմ թէ՝ այո՛. վասն զի. այս ստոյգ է թէ՝ Հայաստանեայց Եկեղեցին՝ ինքն իր կողմանէ մոլորութիւն մը հանած չէ, այլ Ցունաց

Ասորւոց, գլխաւորաբար մոլորութեանց հետեւած է երբեմն. բայց «հիմա» իր կըրօնական պաշտամանց մէջ ուղղափառ վարդապետութիւնը բովանդակող պաշտօնական գրոց մէջ կը փայլի մեծաւ մասամբ ճշմարտութիւնը խիստ քիչ բացառութեամբ. այսու հանդերձ չի բաւեր սոսկ տեսական և թուղթակօրէն նիւթական համոզումն ու երգեցողութիւնը, հապա՝ պէտք է գործնականն ալ, քանզի «Հաւատք առանց գործոց մեռեալ են»։

Էջմիածնական Եկեղեցին երկու տեսակ թերութեանց (չըսելու համար մոլորութեանց) մէջ կը տատանի, այսինքն. կան ճշմարտութիւններ, զորս «տեսականօրէն» կ՚ընդունի. զոր օրինակ, Եկեղեցւոյ ու Կրօնի միութիւնը, անսխալութիւնը, Սրբազան Պապին գլխաւորութիւնը, Ս. Պետրոս Առաքելապետին գըլխաւորութիւնը ընդունելով, և խորհրդոց վաւեր և անփոփոխ ըլլալը ևլն. ևլն. (*) սակայն, գործնականին մէջ զասոնք կ՚ուրանայ երբ, ընդհանուր Եկեղեցիէն զատուած ինքնագլուխ Եկեղեցի, Կաթողիկոս, Պատրիարք, Եպիսկոպոս. ևլն կ՚ընդունի, երբ Կաթոլիկէ Եկեղեցւոյ և անոր Տիեզերական ժողովոց սահմանուած ճշմարտութեանց հակառակ վարդապետութիւններ կը քարոզէ. երբ Ս. Եկեղեցին ուղղափառական կ՚ընդունէ իր օրինաւոր ժողովքներովը և վարդապետութեամբը. և երբ Խորհուրդները եօթն են կ՚ըսէ ու վերջին Օծումը կը մերժէ. և կը ջատագովէ ինչ որ Կաթոլիկէ Եկեղեցին կը նզովէ ու կը դատապարտէ, և կը նզովէ ու կը դատապարտէ այն ճշմարտութիւնները զորս Կաթոլիկէ Եկեղեցին կ՚ընդունի ու կը քարոզէ. Օրինակներ պակաս չեն, մանաւանդ քսաւական տարիներէ ի վեր։

Ընդհակառակը՝ Էջմիածնական Եկեղեցին, կ՚ընդունի ճշմարտութիւններ միայն գործնականապես և տեսականօրեն կը դատապարտէ, այսինքն, կը դաւանի թէ պէտք է մեռելոց համար աղօթել, գերեզմանները օրհնել, աղքատաց հաց կամ կերակուր ընել, պատարագ զուցել և ողորմիս հանել, և կ՚ելլէ Քաւարանի կամ Մաքրարանի վարդապետութիւնը և ճշմարտութիւնը կը մերժէ. Բողոքականութիւնը կը դատապարտէ և ընդհակառակը անոր սխալ սկզբունքները և մոլար վարդապետութիւնները ընդունելով, Եկեղեցւոյ, անոր Գլխոյն, անոր Խորհուրդներուն և ճշմարտութեանց դէմ կռուելու, հակառակելու և մերժելու իբր միակ զէնք կը գործածէ զանոնք. վկայ են մանաւանդ վերջին տարիներս հրատարակուած պաշտօնական և անպաշտօն անթիւ, անհամար և անճոռնի և անհեթեթ գըրութիւնք, յօդուածք, պարբերականք, տետրակներ, ազդեր ևլն. ամէն ոք մէյմէկ ջատագով, աստուածաբան, փիլիսոփայ և հանրագէտ կտրած ի պաշտպանութիւն Էջմիածնական Եկեղեցւոյ և վարդապետութեանց «ո՛րքան անձինք՝ ա՛յնքան կարծիք». որոց հետեւանքը մօտալուտ քայքայում և անկրօնութիւն կ՚սպառնայ։

Ահա ուրեմն այսպիսիներուն և սոնց նմաններուն հետ ալ Կաթողիկէ Եկեղեցին չի կրնար յարաբերութիւն ընել և թոյլատրել կրօնական բաներու մէջ։

Եւ քանի որ անուրանալի ճշմարտութիւն մ՚է վերոյիշեալներուն նկատմամբ ըսուածը, և անգլալապէս Էջմիածնականք բողոքականացած են մանաւանդ կղերներէ և ժողովրդեան չատերէ սկսեալ, մեր Կաթողիկէներուն անոնց հետ կրօնական յարաբերութիւնը աղետաբեր է և վտանգաւոր։ Ասկէ 40-50 տարիներ առաջ մեր Կաթողիկէ Հայերը Էջմիածնականաց հետ կրօնականին մէջ յարաբերութիւն չէին ըներ և չատ խիստ էին, և աւելի բազմաթիւ, հարուստ, և բարեպաշտ ու ճշտապահ ու պարտաճանաչ էին, բայց հիմա քանի՛ կրօնական յարաբերութեանց մասին թոյլ կը գտնուինք, ա՛յնքան աւելի մեր Կաթողիկէ Հայերը, անտարբեր, Ս. Խորհուրդներէն հեռի, անժամասէր, և օր ըստ օրէ նուազելու և աղքատանալու վրայ են. քանզի ըստ առածին «հա՛ Թըլիւնտէն, հա՛ խալըւնտան»։

Ըստ իմ կարծեացս, օր ըստ օրէ Կաթողիկէ Հայոցս նիւթապէս և բարոյապէս անկումն, մեր կրօնականին մէջ յեղյեղուկ և անտարբեր վիճակին պատիժն է։

Այս սկզբունքն ընդհանուր Հայ ժողովրդեան ալ կրնանք իրաւամբ մերձեցնել։ Բանանք մեր ազգային պատմութիւնը. քանի՛ քանի՛ անգամ մերձեր և բաժնուեր է մեր Ազգը Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ հետ և անկէ։

Ահա մեր վէրքն։ ԴԱՒԱՌԱՑԻ ՈՄՆ

1911 Փետր. 14

(*) Տե՛ս, Հաւատոյ դաւանութիւնը, Մաշտոցը, Ձեռնադրութեան գիրքը, Շարականները, ևլն։

ԾՐԱԳԻՐ
ԿԱՆՈՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ԿԱԹՈՂԻԿԷ-ՀԱՅՈՑ

ԳԼՈՒԽ ԺԹ.
ՀԱՇՈՒԵՔՆՆԻՉ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

Յօդ. 156.— Այս խորհուրդը կը բաղկանայ Ատենապետէն զատ 4 անձանցմէ՝ որոց մին եկեղեցական պիտի ըլլայ։

Յօդ. 157.— Բաց ի Ազգ. Մատակարարական Խորհրդէն, մնացեալ ամէն Խորհուրդք և Հոգաբարձութիւնք պարտաւոր են ամէն տարւոյ Յունուար ամսոյ մէջ ղրկել Վարչական ժողովոյ միջոցով, լրացեալ տարւոյ հաշուեցուցակները և սկսեալ տարւոյն կանխատեսեալ հաշուեցուցակը։

Յօդ. 158.— Վարչական ժողովը տարեկան հաշուացուցակները առանց քըննութեան կը ղրկէ Հաշուեքննիչ Յանձնաժողովոյ, որ իր կարգին եկած հաշուեցուցակները անմիջապէս քննելով և ի հարկին տեղական քննութեամբ ևս հակըշռելով՝ իւր տեղեկագիրը կը մատուցանէ Վարչական ժողովոյ։

Յօդ. 159.— Հաշուեքննիչ Յանձնաժողովը՝ Վարչութեան միջոցով ընդունած կանխատեսեալ հաշուեցուցակները (պիւտճէ) քննելով և ամէնքը միացնելով, ամբողջական ցուցակով մը կը ներկայացնէ Ազգ. Երեսփոխանական ժողովոյ առաջին գումարման մէջ։

ԳԼՈՒԽ Ի.
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆՑ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

Յօդ. 160 — Սոյն Յանձնաժողովը կը բաղկանայ հինգ անձինքներէ, որոց ատենապետը Պատրիարքական Փոխանորդն է։

Յօդ. 161.— Յանձնաժողովոյ մնացորդ 4 անդամք կ՚ընտրուին Ազգ. Վարչական ժողովէն։

Յօդ. 162.— Յանձնաժողովոյս պաշտօնն է տարւոյն մէջ Կայսերական Ծըննդեան և Գահակալութեան, Օսմանեան Սահմանադրութեան հռչակման, Մուհարրէմի, երկու Պայրամներու, ինչպէս նաև Զատկի և Նոր Տարւոյ առթիւ Դեսպանաց և Առաքելական Նուիրակին, սոցա գալստեան կամ մեկնելուն և վեհապետաց ծննդեան և գահակալութեան առթիւ տրուելիք և դարձեալ Պատրիարքարանց հետ փոխանակուելիք ամէն պաշտօնական այցելութեանց պատշաճ կարգադրութեամբ զբաղիլ. վերջապէս պատահական կերպով հարկաւոր դատուած ամէն արարողական այցելութիւնները տալ և նոյները փոխադարձաբար ընդունիլ։

ԳԼՈՒԽ ԻԱ.
ՔՆՆԻՉ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Յօդ. 163.— Ամէն երկու տարին անգամ մը Կեդրոնէն կարգուած քննիչ պատուիրակ մը, որ աշխարհական պիտի ըլլայ, պիտի այցելէ կարգով Թուրքիոյ ամէն թեմերը։

Յօդ. 164.— Քննիչ պատուիրակին պաշտօնն է, թեմին առաջնորդանիստ քաղաքին և նոյնին ուրիշ կարեւոր կեդրոններու մէջ ուր որ եկեղեցի մը, մատուռ մը, վարժարան մը և ուրիշ ո և է հաստատութիւն մը և Թաղական Խորհուրդ մը կայ, սոցա ամէն գործառնութիւնները՝ այսինքն.

Ա. Թաղային վիճակագրութիւնն ծնելոց, մկրտելոց, ամուսնացելոց և ննջեցելոց։

Բ. Կտակաց անթերի գործադրութիւն։

Գ. Մշտնջենաւոր պատարագաց մատուցումն և սոցա յատկացեալ գումարներու վճարումն ևլն։

Դ. Թաղային և ուրիշ հաստատութեանց հաշուոց մանրամասն քննութիւն և կրկնատումարի դրութեան վերածումն ուր որ կարելի ըլլայ։

Ե. Թաղական Խորհրդոց կողմանէ տրուած իլմուխապէրներու, կալուածական վկայագիրներու և ուրիշ ամէն կարգի վաւերաթուղթերու քննութիւն։

Զ. Երկսեռ վարժարանաց վիճակի քննութիւն՝ ըստ հրահանգաց Կեդրոնական-Ուսումնական Խորհրդոյ։

Է. Հաստատութեանց վերաբերեալ ամէն կալուածոց մատակարարութեան քննութիւն և կալուածագրոց ընդօրինակութիւն և առաքումն առ Կեդրոն Վարչութիւն։

Ը. Թեմականաց կողմանէ եղած հիմնաւոր և օրինաւոր ձևի ներքեւ ներկայացուած գանգատանաց նկատումն և քննութիւն կատարել և իրաց ճշգրիտ վիճակը Կեդրոնական Վարչութեան մանրամասն տեղեկագրել։

Թ. Վերջապէս Ազգային Կանոնադրութեան անթերի գործադրութեան հակառակ ընթացք մը եթէ տեսնուի, զայն անմիջապէս ուղղել և Կեդրոնին տեղեկագրել։

Յօդ. 165.— Քննիչ-պատուիրակը այդ միեւնոյն պաշտօնը ամէն երկու տարին անգամ մը նոյնութեամբ պիտի կատարէ մայրաքաղաքին ամէն թաղերու մէջ։

Յօդ. 166.— Քննիչ-պատուիրակին պաշտօնը միայն ըլլալուն, թոշակաւոր է։

Յօդ. 166.— Քննիչ-պատուիրակը կ՚ընտրուի ազգային Վարչական ժողովէն գաղտնի քուէարկութեամբ և Վարչական ժողովոյ անդամոց քուէից մեծամասնութեամբ և ոչ թէ ներկայից մեծամասնութեամբ։

Յօդ. 168.— Քննիչ-պատուիրակը իւր ուղևորութենէն առաջ կ՚առնայ ընդհանուր Շրջաբերական հրահանգ մը ազգային Վարչական ժողովէն ստորագրեալ և իւրաքանչիւր թեմին ժողովներուն ուղղեալ և դարձեալ առանձինն՝ ոչ կնքեալ պաշտօնագիր մը Կաթողիկոս-Պատրիարքէն ստորագրեալ և ուղղեալ առ թեմական Առաջնորդն, որպէս զի ամէն դիւրութիւն մատուցուի իւր պաշտօնին ընդարձակ կիրառութեան համար։

(Շարունակելի)

ԳԱՐՏ. ԿՈԹԹԻՆԻՆ ԹԱՀՐԻՐԱԹԸ

Ռոմատան, Գարտինալ Կոթթի թարաֆընտան Կ-Բաթրիգ Հզ. հազրէթլէրինէ կէօնտէրիլմիշ օլան թահրիրաթըն մէալինին նաշրըշ իտիք։ Մէզքիւր թահրիրաթ, էվրաքը րէսմիյէտէն (document) մաատուտ օլմասը հասէպիյլէ, գունտաթա մահֆուզ պուլընմագ իւզրէ, այնէն տէրճինի էհէմիյէթլէն աստ իթտիք։

Ս. ԺՈՂՈՎ ՏԱՐԱԾՄԱՆ ՀԱՒԱՏՈՅ — ՀՌՈՎՄ. 14 Փետր.

Թիւ 29,556

Ամենապատիւ Տէր,

Իմացանք Ազգային Կանոնագրութեան մը յօրինումը Մասնախումբի մը կողմէ, զոր անուանած էր Հայ Կաթողիկէ «Ազգ. Երեսփոխանութիւն» յօրջօրջուած ժողովն և Ձեր Ամենապատուութեան ներկայացուած, որպէս զի Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքութիւնէ կախում ունեցող բոլոր եպիսկոպոսներուն զայն հաղորդելով քննեն, և անոր յօդուածներուն վրայ իրենց դիտողութիւններն ընեն։

Յիշեալ Կանոնագրութեան պարզ ընթերցումն յայտնի կ՚երեւայ թէ, զայն յօրինող Մասնախումբը՝ Կաթողիկէ աշխարհականի ձեռնհասութեան սահմանին մէջ կեցած չէ. այլ մտած է մանաւանդ առաքելական Ս. Աթոռի վերաբերեալ նուիրական իրաւանց շրջանին մէջ, ինչպէս նաև Հայ-Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ Ս. Նուիրապետութեան անվիճելի իրաւանց եւ յարգելի առանձնաշնորհութեանց մէջ, որոնք կանոնական հաստատութիւններով ճանչցուած են։

Ուստի, խնդիրը այս կամ այն յօդուածին փոփոխութեան վրայ չէ. խնդիրը հիմնական սկզբունքներու և կանոններուն վրայ է. և Կաթողիկէ եկեղեցական կանոնական իրաւունքներու և սկզբունքներու վրայ իրաւախոհ ըլլալ կարելի չէ։

Ձեր Ամենապատիւ Տէրութիւնն պէտք է հոգ տանի հաղորդելու այս խորհըրդածութիւններն Պատրիարքութեանդ ամէն եպիսկոպոսներուն, նկատողութեան առնելու համար։

Մաղթելով ևայլն.

Անձնուէր ծառայ

Գահերէց Փր. Մ. Կարտինալ ԿՈԹԹԻ

Քարտուղար՝ Ճ. ՐՕԼԼԷՐԻ

ԻՍԹԱՆՊՕԼ ԻՏԱՐԷԻ ԷՕՐՖԻՅԷՍԻ

Տախլիէ նէզարէթի թարաֆընտան ղազէթալարա աթիտէքի թէպլիղաթ րէսմիյէ կէօնտէրիլմիշ տիր. «Իտարէի էօրֆիյէնին 327 սէնէսի Մարտընըն պիրինճի կիւնիւնէ գատար թէմատի, 23 Թէմմուզ 325 թարիխինտէ չէրէֆսատըր օլան իրատէի սէնիէի հազրէթը Բատիշահի իճապը ալթընտէն իսէ տէ, իւմն ու ինզիպաթըն վէգաիթի թէէմմինիյէսի պուլընան բօլիս վէ ժանտարմայա այիտ թէշքիլաթ վէ նիզամաթ հէնուզ իքմալ օլընամամըշ, վէ սաաիրի մէմլէքէթէ թէէսիրի աշիքեար օլան գավանինի հազըրէտէն պազըլըն թատիլ վէ իքմալի միւզթաղի պուլունուպ, իտարէի էօրֆիյէնին, պու իհթիեաճաթը մունհասիմէնին իքմալինէտէն էվվէլ գալտըրըլմասը ղայրը ճայիզ կէօրիւլմիշ օլտուղընտան, իտարէի մէզքիւրէնին «պիր միւտտէթ տահա» տէվամը գարարլը պուլունտուղը՝ Մէճլիսի մախսուսը վիւքէլա ղարարըյլա լէտէլ արզ, մուճիպինճէ իրատէի սէնիէի ճէնապը Բատիշահի սատըր օլմուշ տըր։

∴ Էվվէլքի կիւն Իթթիհատ վէ Թէրագգը Ֆըրգասը իճթիմա իտէրէք, Իսթանպօլ իտարէի էօրֆիյէսի միւտտէթինին թէմտիտինէ տաիր Մէճլիսի վիւքէլաատա վէրիլէն ղարարը թասվիպ իթմիշ, վէ իտարէի էօրֆիյէնին լաղվը հագգընտա Տէրսիմ մէպուսը Լութֆի Ֆիքրի պէյ թարաֆընտան Մէճլիսի մէպուսանա թագտիմ իտիլէն թագրիրին պիլա միւզաքէրէ րէտտինի գարարլաշտըրմըշ տըր։

Մէճմուա.— Իտարէի էօրֆիյէնին չէհրիմիզտէ հիչ պիր զարարը օլմամըշ տըր։ Նամուսլը քիմսէլէր, պու եիւզտէն պիր կէօնա թազիգ կէօրմէմիշ, վէ իգտար իթմէլէրի գի, տիվանը հարպ հէյէթի, ատալէթ վէ հագգանիյէթտէն չըգմամըշ տըր։ Անճագ մէմլէքէթի հէնիւզ պաշտան իսթիլա վէ խաթիլաթա տողրու կէօթիւրմէք իսթէյէնլէր պուլունաբիլէճէկլէրինտէն, վէ պունլարըն պուլունմաս ուսթա իհթիֆաթ իթմէք իսթէմէլէրի թաբիի պուլունտուղընտան, իտարէի էօրֆիյէնին զարարը անճագ պէօյլէլէրի իչին օլմուշ տըր։ Շէհրիմիզտէ սաաատէթ վէ էմնիյէթ իսէ, հէնուզ թէմամիլէ թէզաուր իթմիշ տէյիլտիր։ Իմտի սօնրաքի նէտամէթ էթրինէ չիմտիտէն ազիլանէ հարէքէթ իտէրէք, սաաթիչ

վէ էմնիյէթին տէվամընա պէօյլէք հար. տըմը օլան խաւրէյի էօրֆիէ միւտտէթի- նին թէմտիտի հագգընտա Մէճլիսի վիւ- քէլաճա գարար վէրիլմէսի, վէ պու գա- րարըն՝ Իթթիհատ վէ Թէրագգը Ֆըրգա- սընըն թասվիպինտէն սօնրա, իրատէի Սէ- նիէ իլէ թաստիգ պույրուլմասը, էֆքեարը աճիզանէմիզճէ շայէնի թայտէնի պիր թէտ. պիր տիր, վէ պիւթիւն աափիշ վէ ինթի- զամ թարաֆկիրլէրինտէն հիւսնի գապուլ պույլաճաղը տէբքեար տըր։

ԻԽԹԱՐ

Եըլ-պաշընտան պէտէն վէ օնտան սօն- րա ապօնըմանլարը թէճտիտ օլընան միւհթէրէմ թաշրա ապօնէլէրիմիզին, ապօնէ պէտէլլէրինի կէօնտէրմէլէրինի խասսէթէն ըճա իտէրիզ։

ԵԷՄԷՆ ԱՀՎԱԼԻ

Եէմէնտէ հագընտա հարաքեաթը գա- թիէյի ասքէրիէյէ պաշլանաճաղընտան, չիւպհէսիզ օ թարաֆտան պիր գաչ կիւնէ գատար մուհիմմ խապէրլէր ալընաճագ տըր։ Ֆըրգայի ասքէրիէնին թէտարիքեա- թընը իքմալ իթմէք իւզրէ Հիւտէյտատա իգամէթինի թէմտիտ իթմիշ օլան պաշ գումանտան Իզզէթ բաշա՝ ճումա իրթէսի կիւնիւ Մէնահա միւթէվէճճիհէն Հիւ- տէյտատան հարէքէթ իթմիշ տիր։ Եարըն մուվասալէթի մուհթէմիլ տիր։ Իզզէթ բաշա՝ Մէնահայը թահքիմ իթտիքտէն սօնրա, Սանաա իւզերինէ նիւրիւնէճէք տիր։ Պէքլէնմէքտէ օլան ասաքիրին հէման քեաֆֆէսի Հիւտէյտաճա վասըլ օլմուշ տըր։

Տէհըր մէյքիրտէն թէլէկրաֆլա իշար իտիլտիկինէ նազարէն, Հիլալ, Սապահ վէ Սէլանիք նամ վափօրլար, Միլլի, Էյմալը վէ Իւսկիւպ թապուրլարընը համիլ օլ- տուղլարը հալտէ, Հիւտէյտա լիմանընտա տէմիր աթմըշլար տըր։ Ֆըրգայի ասքէ- րիյէնին պաղըէյի գըսմը, պու կիւն Գա- րատէնից վափօրըլլա Եէմէնէ միւթէվէճճի- հէն հարէքէթ իտէճէք տիր։ Պունտան պաշ- պաշքա կիւնճիւ վէ 5ինճի օրտուլարըն տէվաիրի ասքէրիյէսինտէն տիկէր օն գա- տար ըէտիֆ թապուրլարը սիլահ ալթընա ճէլպ օլունաճագլար տըր։

Եէմէնտէն ալընան սօն թէլէկրաֆնամէ- լէրէ կէօրէ, ասաքիրի մուավինէնին կէլմէսի իւզերինէ, օրանըն ահվալի ֆէվգէլատէ տէյիշմիշ տիր։ Էհալինին պիր գըսմը, Ի- մամ Եահեանըն թէհտիտլէրինտէն գօրգա- րագ մէրգումըն թարաֆընա կիթմէյէ հազըրլանմագտա իքէն, չիմտի աչըգտան աչըղա ալէյհինէ չըգաեօր։

Իմամ Եահեա, նէշր իթտիկի ըէնի պիր պէյաննամէ իլէ, գապիլէլէրի, ասա- քիրի Օսմանիէյէ գարշը մուխալիֆէթի չէտիրիյէ տավէթ իթմիշ իսէ տէ, պու թէշէպպիւսինտէ մուվաֆագ օլամամըշ տըր։

Իմամ Եահեանըն հարաքեաթը հագ- գընտա պազը մալիւմաթ ալընմագտա իսէ տէ, Ասիրէ վէ Սէյիտ Իտրիսէ տաիր հիչ պիր գաթի խապէր ալընամամագտա տըր։

Ջըգան բազար իրթէսի կիւնիւ Եէմէ- նին մագարրը օլան Սանաատան 4 սաաթ ուզագտա վուգու պուլան պիր մուհա- րէպէ հագգընտա պա թէլէկրաֆ պազը թաֆսիլաթ ալընմըշ տըր։ Շէօյլէ քի ա- սըլար, տաղլարըն թէբէլլէրինի թութմուշ օլուպ, Սանաա ասաքիրի չէհիրտէն չըգ- մագլա, միրալայ Րիզա պէյին գումա- նտասը ալթընտաքի ֆըրգա իլէ պիրլէշ- միշլէր տիր։ Ասըլար իքի ամէշ արա- սընտա գուշրըզլարընտան, քիւլլիյէթլի թէլէֆաթ վէրէրէք, էպհա թարաֆընա րիւճաթ իթմիշլէր տիր։ Ասիր ճիհէթինտէն հիչ պիր գաթի հավատիս ալընամամըշ տըր։ Անճագ պիր խայլի միգտարա պալիզ օ- լան ասըլարըն Սանաաեա տօղրու ահւ- րիւմէքտէ օլտուգլարը թէէմմին իտիլիեօր։ Սանաա էթրաֆընտաքի մէվգիլէրինի թէրքէ մէճպուր օլան ասըլարըն՝ Ասիրտէն կէլմէքտէ պուլընան ասըլար իլէ էպհատա պիրլէշմէյէ չալըշտըգլարը շայեն օլու- նուեօր։

*** Հիւտէյտատան Փետր. 26 թա- րիխլիյէ աթինէքի թէլէկրաֆլար ալընմըշ տըր. «Գուվվէյի միւրէթթէպէ րիչտարը պու կիւն հարէքէթ իթտի։ Պու պապտէ երքեանը հարպիէճէ մէրթիպ խուլէն ըը- լուն հարըն թագտիմ իտիլէճէք տիր։ Ա- սիրտէն հարէքէթ իտէն ասըլար՝ Սանաա- էպհա թարիգիյէ իլէրլէմէքտէ տիրլէր։ Տիւնքի թէլէկրաֆտա պիլտիրիլտիկի իւզրէ պունլարըն, էպհա թարիգինէ տօղրու փի- րար իտէն ասըլարըլա պիրլէշմէսի մուհագ- գագ տըր։ Հիւտէյտա հօլընտա ասըլար հօգ տըր։ Սանաա իլէ մուխապէրէ թէէ- մին օլընմագ իւզրէ տիր։

Հիւտէյտա, 26 Փետր.— Րիզա պէյին գումանտասընտաքի գուվվէյի ասքէրիյէ վէ միւթի էհալի՝ կէչէնքի միւսատէմէտէն պէրի պուլունտըգլարը մէվգիլէրի թէրք իթմէմիշլէր տիր։ Պունլար, հարաքեաթը ումումիյէտէն էվվէլ, Սանաաեա վուգուի միւհթէմիլ օլան թէարրուզը տէֆ իթմէք իչին, պուրատան ֆիրար իտէն ասըլարըն թագիպաթընտա պուլունմագտա տըրլար։

Հիւտէյտա, 27 Փետր.— Տիւն թէ- լէկրաֆլա պիլտիրիլէն մահալլտէ ասըլար իլէ միրալայ Րիզա պէյ վէ Սէյիտ Հիւ- սէյին վէ մայէթի արասընտա վուգուա կէլէն միւսատէմէտէ ասըլարտան քիւլլի թէլէֆաթ օլմուշ տըր։ Պու տա, ասըլարըն Սանաա տաղլարը էթէքլէրինտէ թութ- տուգլարը մէվգիլէրին Սանաա գուվվէի ասքէրիյէսի թարաֆընտան թօփա թու- թըլմասընտան վէ թախլիէ իտիլմէսինտէն իլէրի կէլմիշ տիր։ Պու միւսատէմէտէ աս- քէրտէն 20 վէ էհալիտէն 30տան զիեատէ թէլէֆաթ օլմուշ տըր։ Միւրէթթէպ օր- տու, պիւթիւն լէվազիմէթիյէ միւքէմմէլ հալտէ հարէքէթ իթմիշ տիր։ Կէլէճէք ասքէրլէր՝ օրտուեա պիրլէշմէք իւզրէ բէյ տէր բէյ սէվք իտիլէճէք տիր։ Օրտու պու կիւն, տիւն հարէքէթ իտէն բիչտար- լարա պիրլէշէճէք տիր։

*** Ֆրանգֆօրթէր Ձայթունկ ղա- զեթասընա Հիւտէյտատան իշար օլընտը- ղընա կէօրէ, Իմամ Եահեանըն մայէթին- տէքի ասըլարըն միգտարը 100,000 նու- ֆուսա պալիղ օլուեօր։ Պունլարըն պիր գըսմը՝ թէմամիյլէ Եահեաեա սատըգ Ա- րապլար օլուպ, էքսէրիյէթի իսէ, այտա 25 էր ֆրանգ ալան Պէտէվիլէր իմիշ։

ՄԻՒԹԷՖԷՐՐԻՔ ՄԱԼԻՄԱԹ

Ջաթը հազրէթը Բատիշահիյէ Ինկիլ- թէրրա գըրալընըն պիր նամէի մախսուսընը թէսլիմ իթմէք իւզրէ չէհրիմիզէ կէլէճէ- կինի եազըղըմըզ Ինկիլթէրրանըն Պահրը Սէֆիտ ֆիլօսը գումանտանը Սըր Էտմօնտ, տիւն Հիւսար նամ սէֆինէ վէ մաեէթիյէ չէհրիմիզէ մուվասալէթ իթմիշ, վէ մէրա- սիմը խուշամէտի իճրա գըլընմըշ տըր։ Տիւն ագշամ Ինկիլթէրրա սէֆարէթխանէսինտէ միւշարիլէյհին շէրէֆինէ պիր զիեաֆէթ վէրիլմիշ տիր։ Պու կիւն սուրէթը ըէսմի- յէտէ թարաֆը Շահանէտէն գապուլ պույ- րուլաճագ վէ ագշամ մապէյնը Հիւմա- եունտա չէրէֆինէ պիր զիեաֆէթ վէրիլէ- ճէք տիր։

Տիւն Մէվլուտ սէլամլըգ րէսմը ալիսի Օրթաքէօյ ճամիսինտէ իճրա օլունմըշ տըր։ Ճամիյէ ազիմէթ վէ ավտէթը Հիւմաեուն՝ գարա թարիգիյէ վէ մէրասիմը մախսուսէ իլէ վուգու պուլմուշ տըր։

Տիւն, սէնէի մալիէնին իլք կիւնիւ օ- լտուղընտան, կէօմրիւքլէրտէ պէր միւթատ գուրպանլար քէսիլմիշ վէ տուալար օ- գունմըշ տըր։

Կիրիտ միլլէթ մէճլիսի թարաֆընտան Րում բաթրիգխանէսինէ սէնէվի 10,000 ֆրանգ թախսիս օլունմըշ տըր։

Օսմանլը իսթիգրազը թահվիլաթընըն Վիեննա պօրսասընտա գայտ վէ գապու- լինէ՝ մէզքիւր Պօրսա տատասընճա գարար վէրիլմիշ տիր։

Սօֆիատա չըգան Պալգանսքի Թրիպու- նա ղազէթասընտա, «Մահմուտ Շէվքէթ բաշանըն տէհշէթլի պէեանաթը» նամիյէ շու սէօզլէր օգունմըշ տըր. «Տէվլէթը Օսմանիէ՝ րահաթ իթմէք իչին պիր օր- տուսընըն սանճաղը Աթինաեա, տիկէր օր- տուսընըն սանճաղը տա Սօֆիաեա տիքիլմէ- լի տիր»։ Մահմուտ Շէվքէթ բաշանըն պու պէեանաթը՝ էֆքեարը ումումիէյի պու- լանտըրտը։ Կէնճ-Թիւրք հիւքիւմէթի, հէր վագըթ, Պալգանլարտա աափիշի ումու- միյի տիւէլլիէյի մուհաֆազա իթմէք իւզ- րէ թէմէննիաթտա պուլունմագտա տըր։ Պալգանլարտա աափիշի իխլալ իտէնլէր՝ Պուլկարիսթան, Սըրպիսթան, Եունանիս- թան վէ Գարատաղ հիւքիւմէթլէրի օլ- տուգլարընը՝ գըրմըզը բարմագը Պապը Ալի իրայէ իտիեօր։ Մահմուտ Շէվքէթ բաշանըն Անատօլ աթէշլիյէ Պալգանլարը եագմագ մագսատինէ մէպնի հարպճուեանէ պէեանաթը իսէ, սուլհ ու աափիշի ումու- միյի իխլալ իտիեօր։» «Թանին»՝ Պուլկար ղազէթասընըն պու սէօզլէրինի «չարլա- թանլըգ» թէսմիյէ իթմիշ տիր։

Սօֆիատա Մաքէտօնիա վէ Պուլկար իտտիհատ գօմիթէլէրի սօն կիւնլէրտէ իճ- թիմա իտէրէք, իլէրուտէ պիրլիքտէ հա- րէքէթ իթմէկի գարարլաշտըրմըշլար տըր։ Իճրաաթլարընա- տաիր վէրիլէն գարար մալիւմ օլմաըզ, ֆագաթ Արնավուտ էրպապը իխթիլալը իլէ պիլ իթթիֆագ հա- րէքէթ իտիլմէսի էսասընըն գապուլ ի- տիլմիշ օլտուղը րիվայէթ օլունուեօր։

Իթալիանըն Պահրը Սէֆիտ ֆիլօսընըն, Շարգ սուլարընտա իքի այ տէվր իթմէք իւզրէ ալաֆ. ապրիլ 10տա եօլա չըգա- ճաղը Րօմատան պիլտիրիլմէքտէ տիր։

Թայմզ ղազէթասընըն պէեանաթընա կէօրէ, Պաղտատ տէմիր եօլը խաթթընըն միւշթէրէքէն 4 տէվլէթ թարաֆընտան ինշասընը հիւքիւմէթը Օսմանիէ Ինկիլ- թէրրաեա թէքլիֆ իթմիշ տիր։ Էկէր պու պապտէքի մուխապէրաթ պաշա չըգմազ իսէ, չիմտի իթթիհազ սահիպի օլան Ալ- ման շիրքէթի՝ մէզքիւր խաթթը Պասրա քէօրֆէզինէ տէգին Ֆէրպէլա մէվգիինէ գատար եալընըզ պաշընա ինշա իտէճէք տիր։— Թան ղազէթասը՝ «Թայմըս»ըն պու հավատիսինտէն պահսըլա, Թիւրքիա- նըն թէքլիֆի գապուլ իտիլտիկի թագ- տիրտէ, սէրմայէտարլարըն պէօյլէ գըս- մընը Թիւրքլէր իլէ Ալմանլարըն թէշքիլ էտէճէկինի եազըեօր։

Մէքթէպը Հարպիէնին 75ինճի սէնէի թէէսսիւսիյէսի օլտուղընտան, բազար կիւ- նիւ մէզքիւր մէքթէպտէ պազը մէրասիմ իճրա իտիլմիշ տիր։ Մէքթէպին էնթի- տիրտիկի մէվճուտ զապիթանըն էն գը- տէմլիսի օլան Ղազի Ահմէտ Մուխթար բաշա՝ պիր պէօյլէ մէրասիմը ասքէրին ըէֆագաթըյլա մէքթէպէ կէլէրէք, ինթի- րամաթը ասքէրիէ իլէ գապուլ օլընմըշ, մէքթէպ միւքէմմէլէն տօնատըլմըշ, չահ- զատէկեան, բէք չօգ րիճալ, մէքթէպի մէզքիւրըն ինթիսապ վէ կէնճ զապիթանը հազըր պուլունմըշ, էօյլէյին միւքէմմէլ պիր բէսմը կէչիտ իճրա իտիլմիշ, վէ կէ- չիտտէն սօնրա էօյլէ թաամը թէրթիպ օ- լընմըշ տըր։ Միւտիրի մէքթէպ Վէհիպ պէյ, Ղազի Մուխթար բաշա, պաշ եավէրը Շահանէ Խուրշիտ բաշա վէ հարպիէ նա- զըրը Մահմուտ Շէվքէթ բաշա՝ սըրա իլէ մէվգիյէ միւնասիպ պիրէր նութգ իրատ իթմիշլէր տիր։ Պու նութգլար՝ չիտտէթլէ ալգըշլանմըշ տըր։

Ինկիլթէրրա գըրալընըն բօսթաճըբաշ վէ Ինկիլթէրրա սէֆիրինին պիրատէրի միրա- լայ Ս. Լասըթէր չէհրիմիզէ կէլէրէք, պի- րատէրինէ միւսաֆիր օլմըշ տըր։

Սապահ ղազէթասընըն պէեանընա կէօրէ, Թիճարէթ վէ Նաֆիա նէզարէ- թինին՝ այրը այրը իքի նէզարէթ թահ- վիլի գարարլաշտըրըլմըշ տըր։ Մէզքիւր ղազէթանըն գավլինճէ, Տէրսանաէ մէպուսը Տր. էֆ. Զօհրապ՝ Թիճարէթ նէզարէթինէ վէ Հօրան գումանտանը սապըգ Սամի բաշա՝ Նաֆիա նէզարէ- թինէ թայինի օլընաճագլար տըր։

Րուսիա խարիճիէ նազըրը Մ. Սազա- նօֆըն ահվալը սըհհիէսի մուճիպը էնտիշէ օլուպ, միւշարիլէյհին եէրինէ Տէրսաատէ- տէթ Րուսիա սէֆիրի Մ. Զարիգօվըն թայինին օլընաճաղը շայի օլմըշ իսէ տէ, Իրան մէսէլէսի՝ Թիւրքիա իլէ Րուսիանըն միւնասէպաթ նազիք պիր մահիյէթ վէր- միշ վէ պինաէնալէյհ սէֆիրի միւշարիլէյ- հին Տէրսաատէթտէ գալմասընը պիր լիւ- զումը միւճէրրէտ հասըլ գօյմըշ օլտու- ղընտան, մէզքիւր շայեանըն ասլը օլ- մատըղը՝ Բէթէրսպուրկտան ալընան պիր թէլէկրաֆտա իշար օլընմըշ տըր։

Եունան հուտուտը իւզէրինտէ վու- գու պուլան միւսատէմէլէր հագգընտա թէտգիգաթ իճրասընա մէմուր Արիֆ պէյ իլէ Մ. Գումունտուրօս՝ թէտգիգաթը պիթիրիպ, բրօթօգօլը թանզիմ վէ իմզա իթմիշլէր տիր։ Պու միւֆէթթիշլէր՝ իքի թարաֆ ասքէրլէրինի տէ գապահաթլը պուլուպ, պունլարըն էէրլէրինի տէյիշ- տիրմէյի գարարլաշտըրմըշլար տըր։

Մուշ միւթէսարրըֆը Ֆեազիմ պէյ՝ Վան վալի մուավինլիկինէ թայինի օլըն- մըշ տըր։

Թաշ-գըշլա Թապուրլարընըն Եէմէնէ կիթմէք իսթէմէտիքլէրի շայեասը թէք- զիպ օլունուեօր։ Պու շայեա՝ պազը ու- գագ սէմթլէրտէ օ գատար տէտիւ-գօտու- լարա սէպէպ օլմըշ տըր քի, մէզքիւր գըշլանըն թօբա թութուլաճաղը սախխ սէօյլէնմիշ տիր։

Հարպիէ նէզարէթի պիւտճէսինին միւ- զաքէրէսինէ ճումա իրթէսի կիւնիւ Մէճ- լիսի մէպուսանտա պաշլանաճագ, վէ եազընտա Մահմուտ Շէվքէթ բաշա՝ ժանտարմըրինին թէշքիլի վէ Իքինճի վէ Իւչիւնճիւ օրտուլարըն թէֆթիշի իչին Րումէլիէ կիտէճէկինտէն, պու միւզա- քէրէնին պիր գաչ կիւնտէ իքմալինէ ղայրէթ օլընաճագ տըր։

Պաղտատ վալիսի Նազըմ բաշանըն իս- թիֆասը սէպէպիյէ, եէրինէ տալիէ նա- զըրը Նէճմէտտին պէյին թայինի իտիլէ- ճէկի, վէ իճապ իտէն իսլահաթը իճրա իթմէք իւզրէ, միւշարիլէյհէ սէլահիյէթը վասիա վէրիլէճէկի թէէմմին օլունուեօր։ «Թանին»ին մալիւմաթընա նազարէն, Պաղտատ վալի վէ գումանտանը Նազըմ բաշանըն ազլի գարարլաշտըրըլմըշ տըր։ Մուսուլտա պուլընան վէ Պաղտատա ազիմէթի իչին էմր վէրիլէն ֆէրիգ Եու- սուֆ բաշա՝ վէքեալէթ իտէճէք տիր։ Ճիհէթը միւլքիէ, տալիէ վէ մալիէտէն պիր հէյէթը թահգիգիէ Պաղտատա կէօն- տէրիլէճէք տիր։

Մալիէ նէզարէթի գըսմը մախսուս միւտիրի Նէսիմ Րուսօ էֆ.նին՝ Լութֆի Ֆիքրի պէյ թարաֆընտան Մէճլիսի մէ- պուսանտա քէնտի ալէյհինտէ վուգու- պուլան թահգիրամիզ թէճավուզաթտան տօլայը տուէլլօ իթմէք իւզրէ, Տէրսիմ մէպուսընա շահիտլէրինի կէօնտէրտիկի իշիտիլմիշ տիր։

Կէչէն կէճէ, Իսթանպօլտա Էվգաֆ նէզարէթի տաիրէյի սապըգասը ալթըն- տա մուգիմ սարրաֆ Խրիսթօնըն տիւք- եանընա պիր գաչ խըրսըզ կիրէրէք, տէ- միր գասայը գըրմաճա չալըշտըգլարը սըրատա, ճիվարտաքի գաֆվէճի չամա- թայը իշիթմէքլէ, բօլիսէ խապէր վէր- միշ, վէ խըրսըզլար թէհլիքէյի կէօր- տիւքլէրինտէ, ֆիրար իթմիշլէր տիր։ Պանլարտան մէշհուր գասա գըրըճըը Գօսթի թութուլմըշ տըր։ Մարգօ, Գօզ- մա վէ Մէհէմմէտ 'նամ արգատաշլարըն- տան իքիսի տախի տէրտէսթ իտիլմիշ տիր։ Գասատա 2000 լիրա մէվճուտ ի- միշ։ Մէզքիւր խըրսըզլարըն, պունտան էվվէլ Էվգաֆ նէզարէթինտէ վուգու- պուլան պէօյլէ սիրգաթըն միւթէճա- սըրլարը օլտուղը զանն օլունուեօր։

Սէլանիքտէն բազար կիւնքի թարիխլէ պա թէլէկրաֆ պիլտիրիլտիկինէ կէօրէ, ճումա իրթէսի կիւնիւ, Ապտ իւլ Համիտին իգամէթ իթտիկի Օրտու քէօշկիւնին նէզարէթինէ մէմուր Եուսուֆ չավուշ՝ քէօշկիւն մուհաֆազասը հէյէթինէ մէն- սուպ միւլազիմ Օսմանը՝ Մաուզէր թիւ- ֆէնկի իլէ թէլէֆ իթմիշ տիր։—Բրօկրէ տը Սալօնիք ղազէթասընըն պիր մուհար- րիրի՝ պու ճինաեէթ հագգընտա ասքէրի միւֆէթթիշ Հատի բաշա իլէ պիր միւլա- գաթ իթմիշ, վէ բաշա, օ սապահ միւ- լազիմ Օսման՝ թալիմ էնասընտա Եու- սուֆա թօգաթ վուրմըշ օլտուղընտան, Եուսուֆ տա, ինթիգամ ալմագ իւզրէ, միւլազիմին իւզէրինէ սիլահ չէքմիշ տիր։ Հատի բաշանըն գավլինճէ, պու ճինա- յէթին պաշգա պիր մանէասը եօգ տըր։

Տիւն սապահ, Թէբէպաշը ճիվարընտա Օրթա-օգագտա բարչա բարչա օլմըշ պիր իհսան նաշը պուլընմըշ տըր։ Մէր- գումըն, 45-50 եաշլարընտա, 50,000 լի- րատան զիյատէ սէրվէթէ մալիք Ավրամ Սալօմօն իսմինտէ պիր քիմսէ օլուպ, տիւշար օլտուղը չիֆասըզ պիր խասթա- լըգտան մէյուսէն, քէնտիսինի, սաքին օլտուղը աբարթըմանտան աշաղըեա աթա- րագ, թէլէֆը նէֆս իթտիկի թահգըգ գըլընմըշ տըր։

Բազար կէճէսի Պրուսա չարշըսընտան հարիգ զուհուր իտիպ, պիր չօգ մաղազա եանմըշ տըր։

Տիւն կէճէ Պէյլէրպէյինտէ տէրէ իչին- տէ եանկըն զուհուրիյլէ, 17 գատար խա- նէ եանմըշ տըր։

ՄԷՃԼԻՍԻ ՄԷՊՈՒՍԱՆ

Ճավիտ պէյին նութգը

Մէճլիսի մէպուսանըն ճումա իրթէսի կիւնքի իճթիմաընտա, մալիէ նազըրը Ճավիտ պէյ՝ պիւտճէնին միւթէրիգլէրինէ ամիտէքի ճէվապը վէրմիշ տիր.

«Օն պէշ կիւնտէն պէրու պիւտճէ հագգընտա իճրա խոլէն թէնգիտաթ խիթամ պուլտու։ Պու կիւն, օ ուզուն վէ չէտին միւճատէլէնին (պայքար) սոն կիւնիւ տիւր։ Իմտի պագալըմ մուխալիֆլէրին տիլածը նէ՞ օլտու, պիւտճէյի թէնգիտ իթմէք իչին նէ՞ թէտպիրլէր գուլլանըլտը։ Պէնի թէնգիտ խոլնէր ալմալը, փագաթ, պիւտճէյի տահա էյի պիր հալէ գոյմագ վէ փայտէլի գըլմագ իչին նէ՞ խարմագ լազըմ կէլտիկինի տէ կէօսթէրմէլի տիրլէր, տէմիշ իտիմ։ Էֆէնտիլէր, պիզիմ ուսուլը մալիէ պինամըզ, զաթէն պէք մազպութ տէյիլ տիր. հալպուքի 15 կիւնտէն պէրի պու պինանըն իւսթիւնէ հէր թարաֆտան հիւճումլար վագը օլտու. պագըլար՝ հագըգի վէ ճիտտի թէնգիտաթ իճրա իթտիլէր. պիկէրլէր՝ զէհիրլի գուրշունլար իլէ, սաիրլէր դարպ վէ ատավէթլէ. պիր թագըմը տա խումպարալար իլէ հիւճումլարտա պուլունտուլար։ Շիմտի պագալըմ պու հիւճումլարտան պինամըզ նէ՞ խըզըլտը, նէ՞ խարըլտը, վէ խանգը խարապալարըն եէրինէ նէ՞ գոնտու։ Եըգմագ գոլայ տըր, փագաթ խարմագ չոգ կիւճ տիւր. մատարուֆ պիր մուհարրիր՝ թէնգիտ իթմէք գոլայ տըր, փագաթ իշ կէօրմէք չոգ միւշքիլ տիր, տէմիշ տիր։ Պէն տէ, խաըգըլա թէնգիտ վէ մուախէզէ իթմէք տէ կիւճ տիւր, տէրիմ։ Համթա եըգմագ եըգմագա փարգ վար տըր. եըգմագ վար քի փայտալը տըր, չիւնքի եէնիգալը իւգէրինտէ եէնի պիր պինա խարըլապիլիր. Շու եանատէ էլիմիզտէ պուլըննան պինայը մալի՝ զախէթ չիւրիւք տիւր. պիզ օ պինա իչին պիր չէյլէր խարտըղըմըզը մէմուլ իտիօրըմ, լաքին խարըլաճագ տահա չոգ չէյլէր վար տըր. պիզիմ կիպի պինէրճէ ամէլէյէ միւհթաճ տըր. հէր չէյի վագըթ խարաճագ տըր, լաքին պիզիմ միւթէրիգլէրիմիզ՝ պուրասընը, խանի նէ՛ վագըթըն աէվամընը, նէ՛ տէ պուլունտըղըմըզ ահվալին չարթլարընը տահա նազարը տիգգաթա ալմատըլար։ Մէճլիսի մէպուսանտա իքի ֆըրգա վար տըր։ Պիրի էքսէրիյէթ ֆըրգասը քի, օնըն էմնիյէթիյլէ պուրատա պուլունուօրըզ. տիկէրի տէ՝ մուխալիֆ ֆըրգասը օլուպ, գավինէնին քեաֆֆէյի հարաքեաթը աէյհինտէ սէօյլէմէքտէ վէ օ հարաքեաթը թէնգիտ իթմէքտէ տիր։ Պէն զանն իտէրիմ քի, էն մուհիմ վազիֆէ՝ մուխալիֆլէրին վազիֆէսի տիր։ Խամալի Բէյմալ պէյ՝ նութգընըն իպթիտասընտա, «Պէն տահա վիւքէլաեա տախիլ օլմագ արզուսընտա տէյիլիմ» տէտի. պու խանըշ տըր։ Միւլաքիա մուխալիֆլէր, պու խուսուսը տահա նազարը տիգգաթա ալմալըտըրլար, զիրա նիհայէթ պիր կիւն օլուր քի, մէմլէքէթիմիզճէ փայտէլի օլան պու վազիֆէյի իճրա իթմէկէ մէմուր օլուրլար։ Աքսի հալտէ մուխալիֆլէրին րոլը մանէասըզ գալըր։ Եօգսա միլլէթ, — պու վէրկի զարարլը տըր, հիւքիւմէթին պու չէքիլ փայտէսիզ տիր տէմէք՝ քեաֆի տէյիլ տիր։ Պիզիմ խէթալարըմըզը կէօսթէրմէլի իտիլէր. պէն՝ պունու պէքլէեօրտըմ. լաքին պու եօլտա խէթալար կէօսթէրիլմէտիկինի թէէսսիւֆլէ կէօրտիւմ։

«Կէլէլիմ մուխալիֆլէրէ, վէ էն էվվէլ բաթթախթըն մուխալիֆ մէպուսընա ճէվապ վէրէյիմ քի, քէնտիսի միւնէվվէր վէ միւթէմէտտին պիր մէրքեզին վէքիլի տիր, վէ պիրզէ, խանի Րումէլի, Անատօլը վէ Արապիսթանըն իչէրլէրինտէն կէլմիշ օլանլարա պէնզէմէզ։ Իմտի «à tout seigneur honneur». Իսթանպօլ մէպուսլարընտան Գօզմիտի էֆ.տէն պաշլաեաըմ։ Էվվէլա, քէնտիսինէ խալիանէ չուքուր իւխթար իտէրիմ քի, պու քիւրսիի իլթաֆէթէն սէօզ սէօյլէտիկի զէման ազգընը թէմսիլէսին, զիրա ազգընտան չըգան սէօզ տէյիլ, զէհիր իտի։ Գօզմիտի էֆ., իպթիտա, պիւտճէ իլէ հիչ մինասեպէթի պուլունմայան պիր թագըմ մէսէլէլէրտէն պահս իթտի. սօնրա էսկի թօրլարըն՝ 390 պին լիրա պէտէլ վէրէն չիրքէթէ սաթըլմատըգ տա, 60,000 լիրայա սաթըլտըղընը պէեան իթմիշ տիր. տէմէք օլուր քի Գօզմիտի էֆ.նին գավլինճէ, միլլէթ 240,000 լիրա զարար իթմիշ օլուեօր։ Պու խանըշ տըր, չունքի իչին քի 300,000 լիրա թէքլիֆ իտէն չիրքէթ՝ օ զաման իլէ թօրլարը սաթըն ալմագ իսթէմէեօր, 300,000 լիրա ավանս իթմէք իսթէմիշ, վէ սօնրա թօրլարը սաթարագ, նէ գըյմէթ թութարսա, 300,000 լիրատան թէնզիլ իլէ, գուսուրընը խաստէ իթմէմիզի թէքլիֆ իյլէմիշ տիր։ Պունտան պաշգա պիզ օ թօրլարը 60,000 լիրայա սաթըլ, 110,000 լիրայա սաթարագ, վէ չիմտի 110,000 լիրայա սաթըն ալան չիրքէթ՝ օ զաման տէյիլ օլմատըղընը կէօրէրէք, պիզէ զարըը տալա աչմըշ տըր։ Էկէր Գօզմիտի էֆ. իսթէրսէ, պիզիմ մէսարիֆի մուհաքեմէմիզի վէրսին, թօրլարը քէնտիսինէ վէրէլիմ. քէնտիսի, զաթէն օ չիրքէթին գօմիսիօնճըսը օլտըղընտան, պիր գաչ իւզ լիրա տա քէնտիսի գազանըր։ Սիզի թէմին իտէրիմ, էֆէնտիլէր, պու մէմլէքէթտէ էսկի րէժիմտէն գալմա իպթիտալար գարըդըլար վար տըր քի, հէր չէյի քէնտի բէնչէլէրինէ ալմախա չալըշըեօրլար, վէ պունըն իչին տիր քի, պուրատա պուլըննան նամուսլը քիմսէլէրէ իչտէն էլ չէքտիրիեօր. օնլարըն եէրինէ քէնտիլէրի կէչմէք իչին, պու քիւրսիտէն պիլէ լէնգիտ իթմէք, լէքլէմէք իսթէեօրլար։

«Գօզմիտի էֆ., թօրլարտան պաշգա՝ Թագսիմ գըշլասընըն սաթըլըշընտան տախի պահս իթմիշ տիր։ Լաքին քէնտիսի, հէր իքի մէսէլէտէն տէ պահս իթմէմէլի իտի, չիւնքի պիրինճիսինին գօմիսիօնճըսը տըր, իքինճիսինին տէ, Րում պաթրիգխանէսինին վէքիլի տիր. (Ալգըշլար)։

«Գօզմիտի էֆ.՝ Թագսիմ արազիսի մէսէլէսինի էյիճէ պիլմէեօր. Րում պաթրիգխանէսինին պունտա հիչ պիր հագգը եօգ տըր։ Հիւքիւմէթ, վագթընտա օ արազի իչին 15,000 լիրա վէրմիշ տիր. էկէր պաթրիգխանէ սաթըը իսէ, օրասը քէնտիսինին օլամազ, վէ էկէր հիւքիւմէթ սաթըն ալտը իսէ, միւթէսարրըֆը խալընըզ հիւքիւմէթ տիր։ Պունտան պաշգա Գօզմիտի էֆ.՝ վէքեալէթնամէ իլէ պաթրիգխանէնին տահա վէքիլի օլտըղընտան, պուրատա պաթրիգխանէնին մէնաֆիի նամընա սէօզ սէօյլէմէսինի գաբուլ իթմէմ։ Մէնաֆիի խուսուսիյէ՝ մէնաֆիի ումումիյէյէ գարըշտըրըլմամալը տըր։ Գօզմիտի էֆ.նին, պու արազինին գըյմէթի հագգընտաքի սէօզլէրի տէ տօղրու տէյիլ տիր. միւպալէղալը տըր։ Մէթրօսը 20 լիրա տէյէրի օլտըղընը սէօյլէտի։ Սահիհ տիր, փագաթ 50-60 սէնէ սօնրա։ Մէմլէքէթիմիզտէ սէրմայէլէրինի իսթիմալ կէլէն սէրմայէտարլար հագգընտա սէօյլէտիքլէրի տէ միւպալէղալը տըր. Վագթիլէ պիզիմ զարարըմըզա զէնկին օլմըշ պազը ինսաֆսըզ պանքէրլէր պուլունմըշ օլապիլիր վէ էլէվտա պուլունտուղը սահիհ տիր, փագաթ նամուսլուլար տա վար տըր. էքսէրիսի նամուսլը տըր, նասըլ քի մէմլէքէթը իճթիմաիյէտէ պագըը նամուսըզ քիմսէլէրէ պէրիքէտէ պէք չոգ նամուսլուլար վար տըր։ Պու մէճլիստէ, էվվէլա պիզիմ հայսիյէթիմիզ իչին, սաիրլէրին՝ պիզիմ իլէ իշ խարմագ իսթէէ կէլէն նամուսլը քիմսէլէրի կիւճէնտիրմէմէք իչին, պու կիպի սէօզլէր սէօյլէնմէմէլի տիր։

«Գօզմիտի էֆ.նին պիւտճէ հագգընտա սէօյլէտիկի, խալընըզ թէմէթթիւ վէրկիսինին լաղվընտան իպարէթ տիր։ Պու պապտաքի ֆիքրինի գապուլէ մէյխալ տէյիլիզ. չիւնքի պու վէրկիյի մուհաֆազա իթմիքտէն պաշգա, էննէպիլէրտէն տէ ալմագ ֆիքրինտէյիզ։

«Տօնիս մէպուսը հոճա Վէհպի էֆ., հէր սէնէ պիւտճէնին արթմագտա օլմասընտան չիքաեէթ իտիեօր։ Պունտա տախի միւպալէղա վար տըր։ Սահիհ տիր քի, մէսարիֆ տահա արթըեօր, լաքին հասըլաթ տախի արթըեօր, վէ աչըղըն արթմասընա մանի օլուեօր։ Համթա պու սէնէ, աչըգ՝ չըգան սէնէտէն տահա աղ տըր։ Թէգալիֆ սանտըգլարընըն աչըղընա կէլինճէ, պունըն մէսուլիյէթի, թէգալիֆլէր հագգընտա մուվագգէթէն պիր գանուն գապուլ իթմիշ օլան Մէճլիսի մէպուսանա այիտ տիր։ Հոճա Վէհպի էֆ.՝ տահա մալիյէմիզին՝ նիհայէթ միւլթէզիմ պիր գօմիսիօն իճապ իթտիկինտէն չիքայեէթ իտիեօր։ Թէէմին օլսուն, Թիւրքիատա հիւքիւմէթը մէչրուտա ատէտա իթտիքճէ, տահա միւլթէզիմ գօմիսիօն օլմայաճագ տըր։ (Ալգըշլար)։

«Իզմիր մէպուսը Սըտգը պէյ՝ պիւտճէ միւզագէրէսինտէ սարայա այտ պաշանըն հազըր պուլընմամասընտան թէշէքքիւր իթմիշ տիր։ Պու կիւն տէ, քէնտիսի պուրատա պուլընմաեօր։ Սըտգը պէյին Մալիէ նէզարէթինին գօմիսիօն մէմուրլարընա զարշը օլան իթիրազլարընա ճէվապ վէրմէք իսթէրտիմ։ Պու վազիֆէ՝ իքի սէնէտէն պէրի մէվճուտ տըր վէ հիւսնիւ սուրէթտէ ճէրէեան իթմէքտէ տիր։ Իսպաթլարընը Մէճլիսի մէպուսան ազալարընտան պէքլէրիմ։

«Լութֆի Ֆիքրի պէյ, նութգընը, մալիէ նօգթէի նազարընտան տէյիլ, խիթապէթ նօգթասընտան սէօյլէ իտիեօր։ Հէր խաթիպին իսթէտիկի վէ գապիլիյէթի պաշգա տըր։ Էկէր Լութֆի Ֆիքրի պէյ՝ նութգընը պիլիզ պուլըտու իսէ, պունա իփթիխար իտէրիմ։

«Լութֆի Ֆիքրի պէյ՝ իսթիհզաքեարի լիսանըյլա եօլսուզ թէարրուզաթտա պուլունմագտա տըր. մինճագ պէն քէնտիսինտէն հէր չէյի պէքլէյիմ, պունու պէքլէմէզ իտիմ, զիրա միւթէմէտէ պէճաթըն նամուսընա թէարրուզ իթմէք՝ պու մահէլլին նամուսընա խալէլ կէթիրմէք տըր։ Հէր նամուսլը ատէմին վազիֆէսի՝ սաիրլէրինին նամուսընա հիւրմէթ իթմէք տըր.

Լութֆի պէյ.— Եւէր քիրլի կէլմէ՞ք մի լազըմ տըր։

Ճավիտ պէյ.— Տէկէրլէրին էլէրինէ մուսալլատ խարպլէճէք գատար սէվգին էլէրինիզ թէմիզ տէյիլ տիր։ Հէտէֆը թէարրուզ օլան զաթլար՝ զաթէն նամուսը քիրլէթէլէր տիրլէր։ Պիրի հուգուգ մուալլիմի, տիկէրի տէ միւթէհայիր պիր միւհասիպի մալիէնին վէքիլի տիր։ Լութֆի պէյ՝ չօճուգլուգտան պէրի սոսիալ պուլունտուղը պիր մէմուրտան տահա պահս իթմիշ տիր. պու մէմուր՝ պէնիմ թահթը մէսուլիյէթիմտէ պուլունուեօր։ Լութֆի պէյ, պէնի իթհամ տահ իտիեօր։ Պու՝ քէնտի թարզի նասիհաթը տըր. Զիրա պաշխա տա այնի նասիհաթը իթմիշ տիր։ Լաքին պանա կէլինճէ, քէնտի էմրինէ մի պուրախա կէլտիմ։ Պիզ պուրախա, Իթթիհատ վէ Թէրագգը ճէմիյէթինին մուզաֆֆէրիյէթի պայրագը ալթընտա կէլտիք (սիւրէքլի ալգըշլար). օ չէրէֆլի պայրագ թէմէվվիւճ իթտիքճէ, պիզ պուրատա գալաճաղըզ (տահա չէտիտ ալգըշլար.) էկէր պուրատա տուրշէրսէք, սիլահըմըզ՝ նամուսքեարլըգ վէ համիյէթը վաթանիյէ օլաճագ, հիչ ուզըրաշմաճաղըզ։ (Շաշէթ չիտտէթլի ալգըշլար)

«Պիզ պու մագամը տուլէնտէ տիգ. հիչ պիր նէզարէթ էլտէ իթմէք իչին տուլէնտիք տէյիլիզ. Մէճլիսի մէպուսան էքսէրիէթինին էմնիէթի էլէ կէչիրմէյէ տէ ուղրաշմատըգ։ (Ալգըշլար)։

Լութֆի Ֆիքրի պէյ.— Սէլանիքտէ հիչ պիր չէյ տիւշիւնմէտինիզ մի՞

Ճավիտ պէյ.— Մէնսուպ օլտուղում ֆըրգանըն մէպատիէրիմի, վէ թարզը հարէքէթիմի իւզ։ իթմէքտէ օլտուղում Մէճլիսի մէպուսանըն էմնիյէթինտէն պաշգա հիչ պիր չէյ տիւշիւնմէք միւմքին տէյիլ տիր։ Լուծծամթինի՝ «Պիւտճէ աչըղը՝ պիր մէզիյէթ թէրպիյէքեարի տիր» տէմիշ օլտուղունու պէեան իթմիշ իտիմ։ Լութֆի պէյ՝ պունու տա իսթիհզա իտիեօր իսէ, մահզա քէնտի ախլագը իկթիզասը տըր։ Պիր թարաֆտան պէք չաբուգ իւլէրլէմէկիմիզտէն տօլայը պիզի մուախէզէ իտիեօր, տիկէր թարաֆտան տէրէճէ պէ տէրէճէ քէսպը մէտէնիյէթ իտիլէճէկինի անլաթըեօր։ Իսլահաթըն վագըթլա օլաճաղընը ունուտուեօր։ Լութֆի պէյին, Եվրօպատա իթթիպարըմըզը վէ վագէթէթիմիզի թէէմին իթմէյէ միւհթաճ օլտուղումըզը պէեան իթմիսի հագգը տըր։ Պէն տէ պունու իչին, մէմալիքի ճէնէպիյէ էֆքեարը ումումիյէսինի նազարը տիգգաթա ալմագ լազըմ օլտուղընը պէեան իթտիմ։ Պուրասընը ֆըրգայի մուխալիֆէ տէ թէսլիմ իթմէլի տիր։ Լութֆի պէյ՝ Թան վէ Թայմզ ղազէթալարընը վէքը խաեօր։ Բօլիթիգայը տախիլի մէսէլէլէրինէ ճէնէպի ղազէթալարընըն էֆքեարընա էհէմմիյէթ վէրիլմէմէսինի րիճա իտէրիմ։ Թան ղազէթասը տախի, իսթիգպալ իչինտէ, պանա, Ֆրանսանըն չարթլարընը գապուլ իթմէմի թավսիյէ, վէ մէճլիսինիզին պէնի թասվիպ իտէճէկինի թէէմին իյլէտի։ Էկէր իւխթարընը տինլէսէ իտիմ, չիմտի պուրատա պուլունամազ իտիմ։ Մէճլիսի մէպուսան պէնի տէնիզին ալթընա ախար իտի։ Լութֆի պէյ, «Պու մէմլէքէթ պիզիմ օլաճաղընը կէօրտիւկիւմիւզ վէ սաիրէ» կիպի սէօզլէր տախի սէօյլէտի։ Քէնտիսինէ ճէվապէն պէեան իտէրիմ քի, Թիւրքիա՝ Օսմանլըլարըն տըր, վէ տաիմա Օսմանլըլարըն գալաճագ տըր։ (Շիտտէթլի ալգըշլար։) Կէօրիւեօրսունուզ ա՛, էֆէնտիլէր, Լութֆի պէյ, պիւտճէ հագգընտա հիչ պիր սէօզ սէօյլէմէմիշ տիր։ Իմտի, Լութֆի պէյի, միւսթագպէլի տիւշիւնմէյէ իխթար, վէ Այիսթէֆանօստաքի քէօշքինէ չէքիլտիկինտէ, պաշընը էլլէրի իչինէ ալարագ, վիճտանը զարշըսընտա աչըգ աչըգ չըգամայաճաղընը տիւշիւնմէյէ րիճա իտէրիմ։»

Մէճլիսին իւք ճէլսէսի խիթամ պուլմուշ տըր։

*** Իշպու նութգըն պագըյէսինի կէլէճէք նիւսխամըզտա տէրճ իտէճէյիզ։ Պէխանաթը մէզքիւրէ, Իթթիհատ վէ Թէրագգը ֆըրգասը րէիսի Թալեաթ պէյին պիր թագրիրի իւզէրինէ պէօյլէ պիր էքսէրիյէթ թարաֆընտան թասվիպ իտիլմիշ տիր։

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

1 Մարտ 1911

	ղշ.	բր.
Թէվֆիգ իսլիշ էսհ. ում.	101	6
Րումէլի չիմէնտիֆէրի ֆր.	218	37—
Օսմ. Սիկրթ. չիրքէթի Լ. Օ.	4	67
Տէրիա. Թրամվայ գուբ.	16	20
» » թահվ. ֆր.	500	
Րէժի	17	15
Տէրսաատէթ Ըլիւթըմ	444	
Տէրգօզ	322	
Անատօլը չիմէնտիֆէրի գուբ.	15	80
» » թահ.	514	
Կրէտի Ֆօնսիէ Էժիփսիէն Ա.	337	
» » » Բ.	272	

ԱԳՉԷԼԵՐԻՆ ՖԻԱԹԸ

Օսմ. լիրասը 100 ղշ.տան	Ղշ.	բր.
Պէհազ մէճիտիյէ փարէը	107	30
Մէճիտիյէ	103	
Բոլ	92	
Ֆրանսըզ ալթունը	87	
Ինկիլիզ լիրասը	110	4
Գըրմըզ	50	
Րուսիէ քեաղըտ	86	

ԻՏԱՐԷ ԽԱՆԷ
Պէյօղլուեա, Թագսիմ ճատտէսինտէ Ն. 65

Սահիպի իմթիյազ վէ միւտիրի մէսուլը ղազէթա
ՅՈՎՀ. ԹՕԼԱՅԵԱՆ